

REGISTERBLAD

Namn: Leif Göthe, Göran Nordin, Helene Öhrling (981029)

Område av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län

Områdesnummer: NRO22049

Områdesnamn: Nedre Ljungan

Kommun: Sundsvalls kommun

Kartblad: 17 H SV, 17 H SO

Läge: 17H2F0B5A

Area: 1151 ha

Naturgeografisk region: 28a. Sydligt boreala kuperade området: Medelpad och "Höga Kusten" i Ångermanland

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 42 Ljungan

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde

Raviner	Naturbetesmark	Flora
Vattendrag	Fauna	

Värdeomdöme: Nedre Ljungans outbyggda älvsträcka utgör en numera sällsynt och värdefull naturmiljö. Den naturliga reproduktionen i älven av främst lax, men även havsöring och harr är av fiskeribiologiskt av mycket stort värde. Av intresse är också områdets funktion för reproduktionen av flodnejonöga, som drastiskt minskat i förekomst i länets vattendrag. Representativa naturbetesmarker vid Tunbyn i form av öppen hagmark och annan träd- och buskbärande hagmark. Delvis art- och individrika växtsamhällen med arter som kattfot, rödklint, slätterfibbla, tätört och brunört.

Huvudkriterier:

- C. Områden med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter
- D. Område med mycket rik flora och fauna.

Förutsättningar för bevarande:

- Vattenkvaliten uppfyller fastställda miljökvalitetsmål för naturvatten.
- Ingen ytterligare vattenreglering och ingen utbyggnad av älvsträckan.
- Inga inplanteringar av främmande arter eller fiskstammar.
- Inga fiskutsättningar med undantag för genetiskt material från ursprungsbestånd.
- Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement.
- Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Naturvårdsinriktat skogsbruk.

Säkerställande:

Enligt MB 4 kap 6 § omfattas vattenområdet Ljungan nedströms Viforsen av förbud mot vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål.

Grenforsen är kommunalt naturreservat sedan 1997.

Områdets huvuddrag: Nedre Ljungan utgörs av den 17 km långa sträckan av Ljungan nedströms kraftverket vid Viforsen. Älven är här outbyggd och växlar mellan lugnflytande partier, sju kortare relativt vänliga forssträckor och ett otal strömsträckor. Genom landhöjningen och vattnets erosion sker här en levande påverkan på älvens stränder och bottenförhållanden. Den slingrar sig fram djupt nedskuren i en trång dalgång, där ett terrasslandskap dominerar på den södra älvstranden och i de centrala partierna av den norra stranden. Till skillnad från t ex Indalsälvens dalgång är terrasserna här i huvudsak ej uppodlade, utan bevuxna med tallskog. Terrasslandskapet på älvens södra sida stupar bitvis brant och är ofta uppdelat genom raviner och smala krång. Ett mera böljande jordbrukslandskap med hävdad mark återfinns i älvsträckans övre del kring Klingstatjärn och i den nedre delen vid Nolby.

Ljungans vattenföring nedströms Viforsen varierar mellan 70-00 m³/s och 200-300 m³/s. Perioder med extremt låg vattenföring (30-40 m³/s) kan inträffa under torrår. Ljungan är den enda älven i länet med naturlig reproduktion av lax. Nedre Ljungan är också ett viktigt reproduktionsområde för harr, öring och havsöring. Kustharren bedöms ha mycket stort skyddsvärde med få motsvarigheter i landet. Vid Viforsen har även ett centralfiske anlagts för fångst av främst avelslax för konstgjord uppfödning av laxsmolt.

Vid Tunbyn ligger representativa naturbetesmarker i form av öppen hagmark och annan träd- och buskbärande hagmark. Vanliga vegetationstyper är rödvenäng och tuvtåteläng. Växtsamhällena på dessa är bitvis art- och individrika, och bland de hävdgynnade arterna finns kattfot, rödklint, slätterfibbla, tätört och brunört.

Anmärkningar:

Referenser: -Konsult, Ljungan 1979-81. Samordnad recipientkontroll. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län. Publ. 1983.

Ljungankommitten, 1986. Natur och kultur längs Ljungans dalgång. Guvå Lars, 1972.

Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 3. Medelpad.

Ljungankommitten, 1986. Ljungandalen, förutsättningar och utvecklingsidéer. Slutrapport från Ljungankommitten.

Sundborg Å, 1973. Indalsälven, Ljungan, Ljusnan, Dalälven, Klarälven, geovetenskapliga naturvärden Uppsala universitet, naturgeogr. inst.

Fözo I, 1975. översiktlig grusinventering i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Publ. 1975:17.

Svenska Turistföreningen, 1984. Svenska Turistföreningens årsskrift, Medelpad.

Ljungankommitten, 1983. Ljungan. Inventering av fritidsanläggningar inom Ånge och Sundsvalls kommuner.

Ljungankommitten, 1984. Ljungan, Idéer för utveckling av Nedre Ljungan

Nordberg P, 1977. Fiskevårdsplan för Nedre Ljungan. En utredning från -, kraftverksindustrin.

Gönczi A, 1977. Fiskeribiologisk undersökning i Nedre Ljungan. Fiskeristyrelsens utredningskontor i Härnösand.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 19XX: *Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden*. Länsstyrelsen XX:XX. Härnösand.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1992: *Ängs- och hagmarker i Västernorrlands län - del 1 Medelpad*. Länsstyrelsen. Härnösand.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk.

Fiskeriverket 1984. Bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser.

Bergquist, B. 1996. Särskilt skyddsvärda vattenområden med hänsyn till fiske, friluftsliv och förekomst av skyddsvärda fiskarter/stammar.